

Mūsų tautinių šokių istoriniai bruožai

Atkelta iš 1 psl.

„Sadutė“ ir dabar tebešokama su gelėmis rankose.

Senosiose dainose sutinkamas saulės ir mėnulio vedybų motyvas duoda pagrindo manyti buvus ir su tuo motyvu susijusių šokių. Užsilikusios šokių nuotrupos „Mėnužėli, tėvužėli...“, papartėlis, raganų, burtininkių, laumių šokių, pasakojimai apie jų išdaigas, papartėlio žiedo ieškojimą, kupoliavimus – liudija buvimą Joninių ir kitų gamtai pagarbinti šokių.

Pabaigtuvių šokiai yra išsivystę iš dirbtųjų talkomis darbų nuobaigų. Didesniesiems darbams atlikti kvieisti talkon kaimynus ir kitus talkininkus paprotys išnyko, kai jie imta nudirbinėti mašinomis, be didesnio pagalbininkų sutelkimo. Tačiau anos pabaigtuvės su dainomis ir šokiais senesniųjų dar tebeatsimenamos, ypač ne per seniausiu laikų rugiapiūtė. O senosios išraiškos „Rugučiai“, „Rugeliai“, „Talkelė“, „Kepurnė“, prisitaikiusi pabaigtuvių papročiams, „Žalias linas“, ir kiti tebešokami iki dabarties.

Vestuvių šokiai sudaro didžiausią šokių dalį. Vestuvių apeigos trukdavusios savaitę laiko (su įžanga ir pabaiga – dar ilgiau), sutraukdavo gausų būrį visokio amžiaus svečių. Vestuvių pobūdis, nuotaikų keitimasis, įvairūs pokštai ir t.t. buvo paskatą susikurti ir išsivystyti visokio charakterio ir pavidalo šokiams. Čia švelni liudnoka mergvakario „Sadutė“, lyriškas graudus jaunosios šokis „Tėvo dvarelis“, sunkus pakumpęs „Tėvų šokis“, ryžtingas jaunavedžių „Pipirinis“, kovingas pasekėjų šokis „Jonkelis“, brutalus nekviestų svečių (Suvalkų krašte vadinamų krukininkais) šokis „Mikita“, juokingasis piršlio „Lazdos šokis“ ir visa eilė kitų, šokamų jaunimo, senesniųjų, moterų, vaikų, piemenų ir t.t.

Istoriniai laikotarpiai. Istorijos eiseną šokius skirstyčiau istoriniais laikotarpiais.

1. Iki krikščionybės įvedimo. Nors ir mažiausiai tų laikų šokių yra užsilikusiu, bet turėjęs būti šokiais gausingiausias: tada šokiams klestėti yra buvusios geriausios sąlygos. Jie tarpo gyvenimo būdo rėmuose, glaudžiamie sąryšį su visais papročiais ir religija.

2. Po krikščionybės įvedimo. Šokiai, būdami pagoniškosios religijos, senosios kultūros ir gyvenimo būdo apraiška, tai religijai pakitus, keičiantis papročiams, neišvengiamai turėjo kisti, taikytis prie naujų aplinkybių ir nykti. Beisiveržianti lenkų kultūros įtaka, o ypač XVI a. antrojo pusėj

sustiprėjus įtakingesniųjų (bažnyjos, miestų, klebonijų) asmeniškiesiems ryšiams su Lenkija, atsirado ir svetimų šokių. Po padalinimų rusų administracija padidino šokiams svetimą įtaką ir miestuose. Lietuviškieji liko kaimų gyventojų pastogėse. Bet ir jie nukentėjo besikeičiant gyvenimo būdai, skirstant ir išskirsčius kaimus į viensėdžius.

3. Suktinio laikotarpis. Tautinio atgimimo laikais tautinių šokių pakaitalu ėmė eiti polkos, „Noriu miego“, „Klumpakojis“, „Suktinis“ ir kiti. Manoma, jie visi ne lietuviškos padermės, bet atkilę iš kitų kraštų: „Klumpakojis“ itališkas, „Suktinis“ čekų, polkos, kaip ir jų vardas rodo, slaviškos. Jie visi yra svetimybės. Tačiau plačiai šokami įvairiomis progomis, sutapę su chorų, lietuviškų vakarėlių rengimu, prigijo, ir svetimybės sąvokos, ir įspūdis neteko, kaip ir žodžiai svetimybės – bažnyčia, altorius ir t.t. Iš jų populiariausias „Suktinis“ susilaukė keletos žaidimų palydų: vaikai šoka pagal dainą „Bitutė pilkoji...“, suaugusieji – „Dra ta tai, ažuoliniai pamatai...“, „O tas senis“ ir kitas. Solo dainuojama „Suktinio“ daina (bosas) „Šok Suktinį, duoda garo“ ir t.t.

Pirmojo pasaulinio karo metu Rusijoje susidarė lietuvių pabėgėlių ištisi telkiniai (Voroneže, Jaroslavy, Petrapily, Maskvoje). Voroneže net buvo atidarytos M. Yčo vardo atskiros berniukams ir mergaitėms gimnazijos, Saulės mokytojų seminarija ir keletas prad. mokyklų. Čia, kaip ir senovėje, tebegyvenant gentimis, kėlėsi paprotys bendrabučiuose ruošti vakarėlius, kuriuose trenkė žaidimai su dainomis „Puikios rožės“, „Mes ejom“, „Vai, bernuži, bernuži“ ir kiti, o šalia jų „Suktinis“, „Noriu miego“, „Klumpakojis“, „Tryptiniai“ (kai kada – valsas). Čia, Voroneže, pirmą sykį „Suktinis“ išėjo į sceną parodomuoju lietuvišku šokiu. 1916 m. lietuvių bendruomenės ir mokyklų vadovybė surengė Aficerių klubo didžiulėje puošnioje salėje koncertą, kurio programą atliko V. Nace-

vičiaus vadovaujamas choras, A. Nezabitauskienės–Galaunienės solo, o chorui dainuojant „Oi tas senis, senutėlis.“ 4 poros scenoje pašoko suktini.

Tuo pat metu vokiečių okupuotoje Lietuvoje mokyklose (Saulės, Žiburio) moksleivių vakarėliuose taip pat vyravo jau paminėti žaidimai ir verstasi tais pačiais šokiais. Kaimuose jaunimas buvo prtilęs, nes būdavo pavojinga viešai rodytis, kad okupacinė valdžia neišvežtų Vokietijon darbams. Būdavo pasišokimų, kilusių iš kariuomenės dalinių iniciatyvos. Grįžusi 1918 m. iš Rusijos namo, radau tėviškėje įsikūrus 10 vokiečių kareivių. Šiuose pasišokimuose būdavo šokami vokiečių kareivių atvežti moderniškieji šokiai (fokstrotas ir kiti). Tie šokiai senimo tarpe sukeldavo pasipiktinimo ir pasišlykštėjimo, ir lietuviškasis jaunimas čia beveik nedalyvavo.

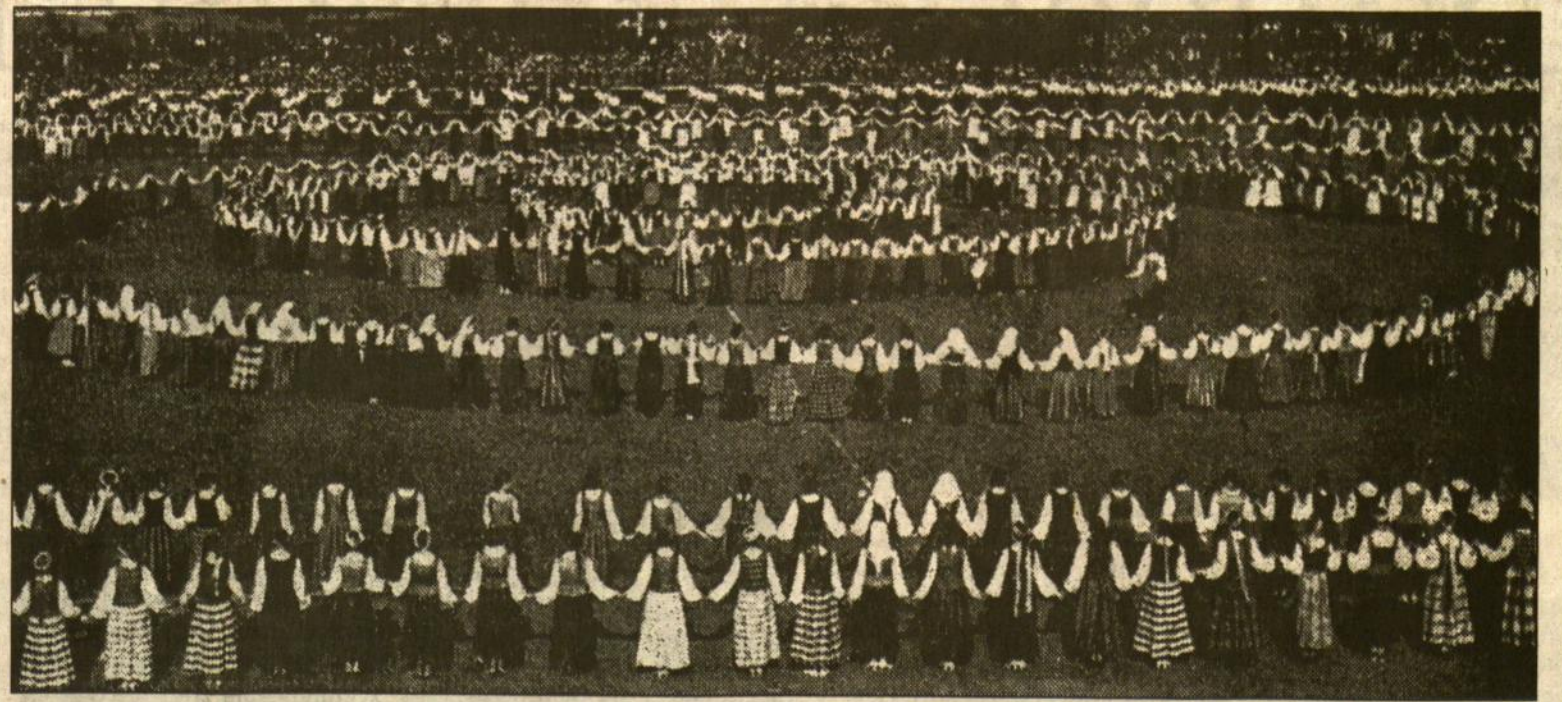
Susikūrusioje nepriklausomoje Lietuvos valstybėje prasidėjo ir naujas šokių istorijos laikotarpis –

4. Parodomąjo šokio laikotarpis.

Iš kaimų į gimnazijos aikštes senieji tautiniai šokiai atėjo su kūno kultūros įvedimu į gimnazijas, o vėliau ir į prad. mokyklas. Kūno kultūros mokytojai sudarė organizuotą talką prikelti ir išvesti į gyvenimą archyvuose gulėjusius užrašytus ir kaimuose glūdintus šokius.

Kūno kultūrą įvedus į gimnazijas, vėliau į pradžios mokyklas (buvo įvedama palaipsniui nuo 1924 metų ruošiant mokytojus), gimnazijose mokslo metų pabaigoje būdavo ruošiamos kūno kultūros šventės, kai kuriose gimnazijose pamečiui, kai kuriose kas metai. Tų švenčių programas sudarydavo, be sportinių dalykų, liaudies dainas pavaizduodami judesiais ir tautiniais šokiais. Liaudies dainų išreiškimą judesiais ypač plačiai praktikuodavo kūno kultūros mokytoja K. Steponaitytė. Jos pavaizduotomis dainomis pradėjo naudotis kiti mokytojai ir organizacijos. Apie šios rūšies judesius šneku, nes jie buvo minties brandinimas įvesti į kūno kultūros šventes šoki.

Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijoje kūno kultūros šventės pradėtos ruošti 1926 m. ir ruošiamos mažne kas metai mokslo metams baigiantis, birželio mėn. pradžioje. Jų programoje nuo pat pradžios (1926) yra buvę ir tautiniai šokiai. 44 mergaičių nuolatinė grupė gerokai pralavinta pašokdavo sudėtingiau stilizuotoms tradiciniams šokiui: „Suktinį“, „Klumpakojį“, „Noriu miego“, „Talkelę“, „Tryptinį“. Turėta pra-

Saulių sąjungos šventė Kaune.

Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijos mokinių grupė, šokusi tautinius šokius Kūno kultūros rūmų aikštėje Kaune 1936 m. pavasarį.

džioje, ne labai stilingi tautiniai drabužiai. Vėliau platesnis šokių išsiliejimas įpareigojo pagalvoti apie taisyklingesnius tautinius drabužius.

Tokias kūno kultūros šventes gausiai lankydavo ne tik miestų visuomenė, bet ir apylinkės, tėvai, artimieji ir pažįstami, atvykdavo ir iš tolimesnių vietovių. Jie gerėjosi, ypač kaimiečiai, iš kaimų į mokyklų aikštes atėjusiu šokių, jų vaikų gražiai pašoku.

Kylant lietuviško šokio sąjūdžiui, 1935 m. šokiai iš gimnazijų aikščių įžengia į Kūno kultūros rūmų aikštyną Kaune. 1935 KKR aikštyną Kaune vyko baigiamosios pirmosios tarp gimnazijų varžybos dėl Kanados, pulkininko Grant – Suttie padovanotos, Lietuvos gimnazijoms pereinamosios dovanos – sidabrinės taurės. Į tas varžybas KKR direktorius per Švietimo ministeriją pakvietė Marijampolės R. J. gimnazijos mergaičių tautinių šokių grupę ir dar kelias gimnazijas parinktais pasirodymais varžybų sporto programai pajvairinti.

Iš vietos muziejaus marijampolietės pasiskolino tautinius drabužius, viena kita įsigijo nuosavus, kitos drabužiai buvo ir nelabai stilingi. Bet bendras vaizdas buvo patenkinamas.

Pasirodė, kad tik viena Marijampolės gimnazija atvažiavo su tautiniais šokiais. Kitų gimnazijų pasirodymai buvo: stilizuotas valsas su tautinių spalvų šalikais ir t.t. Marijampolietės šokis, ilgas stilizuotas suktinis, gausios publikos buvo palydėtas triukšmingomis ovacijomis „Valio cukrinukės!“ (prie Marijampolės, Kvietišky, buvo tada vienintelis Lietuvoje

cukraus fabrikas) ir Švietimo ministro J. Tonkūno apdovanojimas pirmąją dovaną (mergaitė su lanku ir stirna). Tai buvo pirmasis tautinis šokis KKR aikštyną. Jo nuotrauka pasklido vietos spaudoje ir teko užtikti Anglijos pedagoginiame žurnale.

Kitais metais tas pats marijampolietis tautinių šokių būrelis šviet. ministerijos pasiūstas į Kanados taurės (taip tos varžybos buvo vadinamos rajonines varžybas Alytūn ir kitur, ir į baigiamąsias varžybas Kaune. Tuo metu vasarotojai Alytuje, ypač žydų tautybės, labai padidino žiūrovų skaičių. Prieš pat marijampolietis pasirodymą pradėjo krapnoti, o vėliau ir visai įsilijo. Charakteringa, kad publika lyjant nejudėjo iš vietų, kol pašokta trys ilgi šokiai: „Suktinis“, „Talkelė“ ir vieno neatsimenu. Pasirodymas buvo programos gale, ir didelė dalis publikos šokėjas atlydėjo ligi nakvynių vietos. Kaune šoko lankos šieno grėbėjų drabužiais ir su rugiagėlių vainikais; visoje programoje tebuvo tik tas vienas tautinis šokis.

Tautiniai šokiai Taurės varžybų programoje. 1937 m. tautiniai šokiai įvedami į Kanados taurės varžybų programą. Nuo dabar ir tos gimnazijos, kurios tautinių šokių būrelių nebuvo turėjusios, paskatintos juos organizuoti. 1937–1939 mokslo metais tautiniai šokiai įvedami į KK kursų programą.

Varžybų reikalui Lietuvos plotas (ir Klaipėdos kraštas) suskirstytas rajonais. Rajoninėse varžybose, apimančiose po keletą gimnazijų, būdavo pašokama po keletą šokių. Laimėje pirmąsias vietas, suplaukdavo į baigiamąsias varžybas Kaune, Šiauliuose, Ukmergėje ir kitur. Varžybų vadovybės pageidautai, kad atvykstančių būrelių sudėtis būtų 16 asmenų. Tokia pagrindinė šokėjų grupės sudėtis liko iki dabar ir tokiai sudėčiai daugiausia pritaikyti šokiai.

Dabar jau su tradiciniais šokiais nebuvo galima išsiversiti. Imta ieškoti tautosakos archyvuose užrašytų ir kaimuose žinomų dar niekieno neužrašytų šokių. Su šiais metais baigiasi „Suktinio“ ir jo palydovų laikotarpis. Tačiau „Suktinis“ atskirais atvejais šokamas ir toliau.

1937 m. varžybose pirmą vietą laimėjo „Šustas“, kūno kultūros mokytojos Elzbieta Lapataitės–Ambrazevičienės su rasta Prienų apylinkėje ir jos pačios stilizuotas. 1938 pirmą vietą laimėjo „Sadutė“, atrasta ir stilizuota Biržų gimnazijos mokytojos Šlekiene. 1939 Ukmergėje baigiamosiose varžybose iš suvežtų šokių pirmą vietą laimėjo Alytaus gimnazijos šokėjų pademonstruotas šokis „Aš mergytė“ (pagal dainos melodiją „Aš mergytė, kaip rožytė...“) 1940 baigiamosios varžybos turėjo įvykti Šiauliuose. Tolimesnės gimnazijos į Šiaulius nevažiavo. Įsiveržė bolševikai.

Nuo tautinių šokių įvedimo į taurės varžybas, 1937–1939, naujai surasta ir pašokta apie 40 šokių. Tai būdavo iš visų Lietuvos kraštų suvežtų tautinių šokių smagios lenktynės, kurios iš dalies nustelbė sportinę dalykų pusę... šokiai virto lyg mergaičių gimnazijų privilegija, o sportas – berniukų.

Olimpiadų atidarymas tautiniais šokiais buvo bepradėdas virsti papročiu. Tautiniais šokiais atidaryta 1938.VIII.17 lietuvių pasaulinė olimpiada Kaune, 1939 KKR krepšinio salėje Europos krepšinio vyrų pirmenybių atidaryme šoko atrinktos Kauno gimnazijų šokėjų grupės.

Šokių rinkimas ir stilizavimas. Šokių muzikos melodijos buvo užrašinėjamos tautosakos rinkėjų kartu su dainomis ir jų melodijomis. Šokio judesius parašyti, neturint judesiu ar žingsniu pavadinti nustatytų terminų ir sutartinių ženklų, vargu ar įmanoma.

Pirmąją šiam sąjūdyje šokių rinkimo skatintoja laikyčiau vyr. sktn. Magdalena Avietėnaitę, o rinkėja, užrašytoja ir

pavaizduotoja – mokytoją Aloną Rugytę–Bulotienę. Jos abi – Avietėnaitė ir Rugytė–Bulotienė – Amerikos lietuvių, nepriklausomybės laikais į Lietuvą parvykusios. A. Rugytė–Bulotienė į Lietuvą parvyko, dėdės prel. M. Krupaviciaus patariama studijų reikalu, studijavo VD universitete ir buvo mokytoja Širdiečių gimnazijoje.

M. Avietėnaitė Užsienio reikalų ministerijoje ėjo Spaudos ir propagandos skyriaus vedėjos pareigas. Per ją būdavo gauti kvietimai dalyvauti užsienio tarptautinėse šokių šventėse ir kitomis progomis. Ji su KK rūmais, su Švietimo ministerija ir su kviečiamomis grupėmis sprendavo šokių išvykų klausimus, šokius rėmė, skatino ir sudarydavo sąlygas. Senųjų šokių ieškojimas kaimuose surištas su tomis išvykomis.

1936 m. per M. Avietėnaitę gautas kvietimas dalyvauti Londone tarptautinėje šokių šventėje (tokios šventės ten būdavo kas metai). Norėta pasirodyti su tikrais, senais, charakteringais šokiais. Reikėjo jų ieškoti kaimuose, gyvuose šaltiniuose. Avietėnaitė perdavė kvietimą A. Rugytei ir paragino naujų šokių ieškoti. Ši su Liutkum ir kitais leidosi per Lietuvą. Rytų Lietuvoje surado „Kubilą“, „Blezingėlę“ ir „Kepurninę“. Ten užrašyta šokių muzika ir iš senų žmonių išmoka šokti. Žmonės tuos šokius pašokę nepaprastai gyvai, prasmingai, išraiškingai ir gražiai. Tuos tris šokius A. Rugytė išmokė šokti, norinčių užsienin vykti, studentų grupei. 1936 vasarą su grupe ji buvo Londone.

Šie trys šokiai plačiai pasklido, o šokių entuziastai nuo to laiko pradėjo šokių ieškoti kaimuose, dažniausiai savo gimtinės apylinkėse. Ieškotojai yra buvę beveik išimtinai mokytojai, dažniau gimnazijų, rečiau prad. mokyklų, kūno kultūros kursų (Palangos, vėliau Kauno) lektoriai, kurių dėstomasis dalykas su tautiniais šokiais ir buvo susijęs.

Palangos kursai gimnazijų mokytojams paruošti, įsteigti 1923 m. Šiauliuose. 1924 jie perkelti Palangon ir veikė iki 1929–ųjų imtinai su dviejų metų, 1927–1928, pertrauka.

Nukelta į 3 psl.

Šv. Jurgio (Čikagoje) parapijos mokiniai, dalyvavę Pirmojoje šokių šventėje.

Pirmosios šventės dalyviai iš Dievo Apvaizdos parapijos pradžios mokyklos Čikagoje.

Mūsų tautinių šokių bruožai

Atkelta iš 2 psl.

Kauno kursai įsteigti 1934, iki 1939 išleide tris laidas – 42 vyrų ir 62 moterų, vėliau atskira Kūno kultūros katedra įjungti į VD universitetą. Tautinius šokius kursų programon įvedus dėstomuoju dalyku 1936–1937, antrosios laidos mokytojai jau buvo su šokių menu susipažinę.

Tautinius šokius dėstė M. Baronaitė. Ji baigusi Rygos lietuvių gimnaziją, įstojo ten pat į fizinio lavinimo institutą. Gavusi Lietuvos Švietimo ministerijos stipendiją, išvyko Vienon studijuoti kūno kultūros. 1935–1936 m. lektorė Kūno kultūros kursuose Kaune.

1938 įkurta, kursantams prašant, Tautinių šokių draugija, kuriai vadovavo dr. J. Balyš ir dr. Algirdas Vokietaitis, antrasis KKR direktorius. Į draugiją įėjo B. Dvarionas ir kūno kultūros kursų mokytojai K. Marijošienė, Birutė Vokietaitytė, Gražina Vokietaitytė, V. Petronis, Marija Baronaitė ir kiti.

Šokių stilizavimas. Nemaža surastų šokių buvo tokio pavaldalo, kaip kad jie dabar rodomi, prie jų nieko neprisidėjo ir neatimta. Tai paminėtieji A. Rugytės rastieji „Blezingėlė“, „Kepurinė“ ir „Kubilas“, kitų atrastieji: „Jonkelis“, „Lėtas“, „Gyvataras“, „Rugučiai“, pirmoji „Sadutė“, „Šustas“ ir kiti. Tačiau šokių didžiulia yra naujai atkurti, restauruoti, stilizuoti.

Tautosakos archyvuose rastų šokių eigos aprašymas nebuvo nei pilnas nei aiškus. Kai kurių šokių paminėti tik vardai. Kai muose glūdėje šokiai irgi ne visur rinkėjams pilnai pavaizduoti: šokius rodžiusieji kartais šokių eigą būdavo pamiršę, atsimena tik vieną kitą judesį. Išties kaimuose šokiami šokiai irgi ne visi buvo tokie, kaip dabartiniai parodomieji: jie yra buvę paprastesni, trumpesni, nesudėtingi, daugiausia iš dviejų ar trijų figūrų, kad eilinis šokėjas lengvai atsimintų, nepriklausą nuo šokėjų skai-

čiaus. Tokie šokiai programiniuose pasirodymuose ne visai tinkami. Todėl jie būdavo papildomi priderintais judesiais, nuostatant judesio logišką eigą, nepažeidus prasmės ir liaudiško stiliaus.

Šalia atstatomųjų, atsirado ir visai naujų šokių, sudarytų iš atskirų šokių dalių, iš žaidimų ir t.t.

Dalis šokių stilizuoti atskirų asmenų, kiti – sudėtinis kelių asmenų darbas. Toks šokių stilizavimas visai suprantamas, kaip ir chorinės liaudies dainos.

1. „Blezingėlė“
2. „Kubilas“

3. „Kepurinė“ – visi trys šokiai surasti Rytų Lietuvoje Al. Rugytės. Jie yra tokie, kokie buvo šokiami žmonių, juos parodžiusių.

4. „Oželis“ yra žemaičių šokis, parodytas žemaičių šokėjų Vilniuje, tautosakos archyve. Jį stilizavo, papildydamas judesiais iš šokių „Vyžos“, „Velnio“ ir „Gaidžio“, Marija Baronaitė.

5. „Kalvelis“ – sukurtas M. Baronaitės liaudies motyvais iš to paties vardo žaidimo (iš M. Grigonio žaidimų knygelės). Šokis, autorės atsiminimu, ruoštas specialiai jaunatitvųjų sąskrydžiui.

6. „Kryžiokas“ – sudarytas M. Baronaitės pagal žmonių nurodymus.

7. „Kirvis“ – atkurtas M. Baronaitės iš rašto aprašymo (jos atsiminimu, rastas V. Biržiškos raštuose).

8. „Vilniaus kadrilius“. Tautosakos archyve rasti du kadriliai. Iš abiejų M. Baronaitė sukurė vieną.

9. „Šustas“ pirmasis – atvežtas kūno kultūros mokytojos Elzbietos Lapataitės–Ambrzevičienės iš Prienų 1937 m. į Taurės varžybas ir ten laimėjęs pirmą vietą. Jis yra Prienų–Balbieriškio kilmės. Šalia jo pasirodė antrasis „Šustas“, kiek kitaip šokamas ar to paties šokio variantas, stilizuotas Fledžinskienės. Iš abiejų M. Baronaitė sukurė vieną „Šustą“, daugiausia šokamą. Išėitų, kad

Ambrzevičienės „Šustas“ yra autentiškiausias.

10. „Rugučiai“ – Prienų–Alytaus kilmės. Jo ir pavadinimas aiškiai pabrėžia kilmę, nes Džukų smėlynų menki rugiai tame krašte rugučiais ir vadinami.

„Rugučius“ 1938 m. į Taurės varžybas atvežė Prienų gimnazijos kūno kultūros mokytoja E. Ambrzevičienė.

11. „Mikita“ pirmasis – Merkinės apylinkės šokis (suslavinu vardu, surastas ir pademonstruotas kūno kultūros mokytoja V. Petronio).

12. „Mikita“ antrasis, ar jo variantas – stilizuotas kūno kultūros mokytojos K. Marijošienės.

13. Iš abiejų „Mikitų“ M. Baronaitė sudarė vieną „Mikitą“. Apie patį šokio vardą užsilikusi legenda sako, kad labai seniai buvęs garsus Mikita, kuris su kitais vyrais, šnekančiais nesuprantama kalba, išsiverždavęs ir lietuvių vestuvėse. Jie visi būdavo apsiginklavę ilgomis lazdomis. Žmonės jų labai bijodavę. Kad greičiau išėitų, duoda- vę boselį alaus, pyrago ir t.t. O jie, su lazdomis pašokę ir sveikų priprasdinę, išėidavo. Suvalkų krašte tokie vestuvėse neprastai svečiai vadinami iki paskutinių laikų krukininkais.

14. „Rugučiai“ antrieji – pasak J. Lingio, esąs žemaičių šokis. „Rugučius“ pirmųjų, alytiškių, istorija, atrodo, teisingesnė.

15. „Rugeliai“.

16. „Žiogeliai“ – abu šokiai surasti kūno kultūros mokytojos Urbanavičiūtės Kaišiadorių–Balbieriškio apylinkėse. Stilizavo suradėja ir prisidėjo Birutė Vokietaitytė.

17. „Mikitiene“ – surastas apie Kupiškį ir paskelbtas kūno kultūros mokytojos B. Gaucytės.

18. „Dribsiukas“.

19. „Džigūnas“ – „Žygūnas“ – abudu M. Pečkuskaitės gimn. kūno kultūros mokytojos Gražinos Vokietaitytės surasti džukų krašte. Vyrų šokis „Džigūnas – žygūnas“ pirmąsyk šoktas 1938 Taurės varžybose. Džukų kraštas yra raitelių kraštas, patvariausi žygių arkliai – žirgai žygūnai. Apie žirgų šokis ir turi džukiską „Džigūno“ vardą.

20. „Sadutės“ šokio rasta užrašyta muzika. Pagal žmonių parodymus, jį atkūrė Biržų gimn., kūno kultūros mokytoja Šlekiene. 1938 m. varžybose „Sadutė“ laimėjo pirmą vietą. Dabartinė „Sadutė“, parodyta J. Lingio knygelėje (išleista okup. Lietuvoje ir perspausdinta Čikagoje), yra nuo pirmojo stilizavimo nutolusi, perkrauta antraeiliais epizodais.

21. „Gyvataras“ – Telšių apylinkės šokis, į varžybas atvežtas Telšių gimn., kūno kultūros mokytojos Halinos Kupšaitės. Greičiausiai, jis į kaimus pateko iš dvarų.

22. „Jonkelis“ – žemaičių šokis, kaimuose šokamas ligi paskutiniųjų laikų. Su juo varžybose pasirodė Skuodo gimn. kūno kultūros mokytoja M. Linkevičienė. Jis išties paliktas toks, kaip šokamas kaimė.

23. Antrasis „Jonkelis“ – M. Baronaitės sutrumpintas. Jį pašoko tautosakos archyvo paskviesta senių grupė. „Jonkelio“ vyriant pasirodė stilizuotas Birutės Vokietaitytės.

24. „Dvylikinis Jonkelis“ – žemaičiuose rastas S. Čilvinaitės.

25. „Vyrų kepurinė“ – aukštaitių šokis, užrašytas kūno kultūros lektoriaus K. Dineikos.

26. „Trisulnė“ – tryptinio ritmo, šokama apie Marijampolę. Yra užsilikęs muzikos su daina priedainis „O tai tau, mergužele, trisiulė padarė“. Marijampolės apskr. šį šokį rado kūno kultūros mokytoja Ada Eidekevičiūtė.

27. „Pipirinis“ – Vilkauskio apskr., rastas ir stilizuotas kūno kultūros mokytojos J. Vaičiūnienės. Šokis turi legendą, kuri parodo jo kilmę ir rūsį.

28. „Lėtas“ – Vilkauskio apskr. Jo rasti du variantai, dvejojais žingsniais. Vienas šokio variantas sudarytas, kaip buvo parodyta kaimo žmonių. 1957 m. Čikagos tautinių šokių šventei J. Vaičiūnienės.

29. „Talkelė“

30. „Šok, mergužele“, – abudu iš Vilkauskio apskr., rasti J. Vaičiūnienės.

31. „Sukčius“ – nuo Merkinės, stilizuotas Birutės Vokietaitytės ir M. Baronaitės.

32. „Tryptinis“ – pagal Kl. Griauzdės pasakojimą ir muziką atkūrė M. Baronaitė.

33. „Grandinėle“ – Lenciūgelis – Pilviškių apylinkės. Jis rastas ir stilizuotas Pilviškių vid. mok. kūno kultūros mokytojos Onos Gailiūnaitės pagal žmonių pademonstravimą.

34. „Antrasis lenciūgelis“ – sukurtas M. Baronaitės pagal žaidimą „Žiūriu žiūriu – nematau, kai pažiūriu – pamatau...“ Kitais duomenimis, „Lenciūgelis“ buvęs surastas kūno kultūros mokytoja V. Petronio.

35. „Šiaučius“ Jį parodė žemaitė moteris, stilizavo M. Baronaitė ir kūno kultūros mokytoja Salomėja Skrinškaitė marijampolietė, vėliau studijavusi kūno kultūrą ir išraiškos šokius Vokietijoje. Kapsuose plačiai žinomas žaidimas „Šiaučius“.

36. „Čiutytė – Rūtelė“ – Kupiškio apeiginis vestuvių šokis. Jis atkurtas Br. Juškevičiūtės–Lapšienės ir A. Rugytės–Butkienės.

37. „Našlė“ – J. Jazbutienės ir Z. Baltrušienės stilizuotas šokis.

38. „Čigonėlis“

39. „Malūnas“

40. „Audejėle“ – iš to vardo žaidimų šokiai sukurti K. Steponaitytės–Marijošienės.

„Malūnas“ Taurės apygardinėse varžybose laimėjęs pirmą vietą. K. Marijošienė yra sukurusi „Kepurinės“ variantą.

Čia išvardinti šokiai ir asmenys, toli gražu ne visi. Šiandien jau sunkiai susekami to sąjūdžio dalyviai. Bet dar daugiau šokių liko kaimuose neatskleistų.

Šokių atkūrimas, jų stilizavimas ir pritaikymas buvo visai naujas darbas, reikalingas gilaus pažinimo, išjautimo ir tautos dvasia, kūrybinio sugebėjimo, meilės pačiam šokiui ir tautos kūrybai. Suprantama, ne visiems šioje srityje vienodai gerai sekėsi.

Būdavo siekiama, kad šokis išėitų kuo turtingesnis, vaizdingesnis išraiškiniais antraeiliais judesiais, efektyvesnis. Todėl kai kurie šokiai pasirodė per daug dirbtini, sudėtingi, perkrautais figūromis nutolę nuo pirmąpradžio žmonių šokamo šokio. Kai kuriuose jų įvestas gimnastinis, baletinis, filminis elementas teikė jiems daugiau gimnastikos šokio pobūdžio.

Šokiai turėjo įtakos ir vieni kitiems, ypač atkuriamiems tų asmenų, kurie daugiau žvalgėsi matytų figūrų, o ne šokio esmės. Todėl ir atsirado šokių, kurie nebuvo paskleisti ir tebebuvo tinkamesnio atvaizdavimo.

Tačiau šokių stilizuotojų greitai susiprasta, susigriebta ir vengta didelių prašmatnybių, stengtasi išsaugoti šokio charakterį ir stilių.

Šokių autentiškumui nustatyti 1938 KKR vadovybė sudarė komisiją, į kurią įėjo K. Dineika, J. Jazbutienė, K. Marijošienė, B. Juškevičiūtė–Lapšienė, M. Baronaitė, V. Petronis. Toji komisija provincijoje turėjo savų skyrių, bet veiklos išvystyti nespėjo. Komisija pataisė, koregavo kai kuriuos šokius ir rūpinosi naujai pasirodantiems, ypač beasmeniniams ir neturintiems kilmės legendų.

Pakenciamai sudarytų ir teisingų 10 šokių rinkinėlį J. Lingys išleido Lietuvoje (leidinys 1954 pakartotas Čikagoje). Bet ir čia ne visa be priekaištų: „Sadutė“, „Grandinėle“ – perkrautos pasikartojančiais nereikalingais judesiais. Abejotino lietuviškumo rankų staliu alkūnėse sulenkimas prieš krutinę ir dar vienas kitas mažmoziškas „Kalvelyje“ kai kas prikiština dainuojamai daliai: „Artojėlis du jauteliu pakinkys...“ – neteko girdėti, kad kas jaučias kinkytų, juos pajungia, kinko žirgelius.

Šokiai naujadarai atsirado labiausiai iš reikalo plėsti ne taip jau platų šokių repertuarą. Imta šokius kurti iš žaidimų, kurie muzikiniu ritmu ir pobūdžio terpiasi į šokių šeimą.

Keletą labai vykusių ir stilingų šokių sudarė K. Marijošienė: „Malūnas“, „Audejėle“, „Čigonėlis“. Iš žaidimų M. Baronaitė sudarė „Oželį“, „Grandinėle“, „Kalvelį“, antrąją „Blezingėlę“ (šioje „Blezingėleje“ vietoj sparnų duotasėjimas į priekį). Kitų autorių pakelti į šokius žaidimai: „Grybs“, „Talkelė“, „Auskim aštuonyčius“, „Šiaučius“ ir kt. „Žilvicio“ pavidalo žaidimų, kurie turi duomenų būti paversti šokiais, turime daug.

Šokiais naujadarais laikyti ir iš kitų šokių dalių bei žingsnių sukurta, įvairius tryptiniais vadinamus polkos žingsnių ir ritmų šokius.

Paskutinėse eilėse rikiuojasi naujadarai pagal dainų melodijas, pvz., „Pradės aušrelė aušti, pradės gaidžiai giedoti...“ ir kiti. Jie pagrįdė neturi gyvo tautinio šokio judesio ir yra lyg dabartiniais laikais pavėluoti bandymai judesiais pavaizduoti dainas, kai dar nebuvo pasklidę tikrieji tautiniai šokiai. Juos būtų galima pavadinti lietuviškais gimnastiniais šokiais, jei tik jų judesiai yra lietu-

viškos dvasios.

Be šokių naujadarų, kaip ir be kalbos naujadarų, ateity, atrodo, nebus galima išsiversti. Tai rodo jau dabar nemaža įsisteisusių naujadarų, sukurtų tautinių šokių pagrindu ir einančių tikrųjų šokių vardu („Kalvelis“, „Malūnas“, „Blezingėlė“, „Audejėle“ ir kiti). Naujadarai tuo labiau neišvengiami, kad gvyvieji tautinių šokių šaltiniai mums neprieinami.

„Senovės dienos“. Alytuje veikusi Džukų krašto kraštotyros draugija turėjo tikslą surinkti Džukijos etnografinės vertybės ir jas apsaugoti. Tos draugijos vadovybė sudarė A. Rukuizą, dr. S. Janavičius, M. Židonis, J. Rukytis, St. Taškūnas ir J. Miškinis.

Tikslu rinkti krašto senovės vertybes buvo nutarta rengti „Senovės dienas“. Dr. S. Janavičius parengė projektą rengti šventes tose vietose, kur kaimai dar neišskirstyti į viensėdžius. Bendrą projektą paruošdavo kraštotyros draugijos valdyba.

1935 m. pavasarį Merkinės sukvieisti Merkinės, Liškiavos ir Nedzingės apylinkių pradžios mokyklų mokytojai ir su jais aptarto programa ir „Senovės dienas“ nutarta rengti Sekminių pirmąją dieną tais pat metais Merkinėje.

1936 SD suruoštos Dauguose. Merkinės ir Daugų „Senovės dienos“ šokiams buvo skirta nuo 30 iki 45 min. Parinkti geriausi kaimo šokėjai 45–60 metų amžiaus, apsirengę senoviškais drabužiais. Šokiams grojo kaimo muzikantai.

Daugų „Senovės dienos“, be atskirų šokių, pavaizduotos senovės vestuvės, perpintos apeiginiais vestuvių šokiais. Vestuvės vaidino senesnieji žmonės. Jas režisavo mokyt. V. Bartlingas.

1937 SD suruoštos Seirijuose. Čia taip pat pavaizduotos vestuvės. Seirijų programą išpildė jaunieji, kad senieji galėtų pamatyti jų šokamus šokius ir vestuvių apeigas. Šokta tikrieji Džukų krašto šokiai: „Pranavadas“ ir kiti. Šokiams vadovavo mokyt. Žilinskas ir Butkevičiūtė.

1935 m. Alytuje pastatyta Ant. Gustaitio jam reikalui parašyta misterija. Ta pavaizduota senieji Džukų krašto šokiai, kiti papročiai ir kovos su kryžiuočiais.

Misteriją parašyti paskatino B. Sruoga. Režisavo Kauno Valst. teatro aktorius Algirdas Jakševičius. Vaidinime dalyvavo, be kitų, apie 200 džukų krašto ir ulonų pulko raitelių.

„Senovės dienų“ globėjas ir rėmėjas buvo kan. Vl. Mironas. Vykdomojo komiteto pirmininkais iš eilės yra buvę mokytojai Žilinskas, St. Kvilonas ir amatų direktorius K. Mamėnas.

Senutėms šokėjoms prez. A. Smetona skyrė pinigines (asmeniškas) dovanas, kurias įteikė dr. P. Bielskus.

„Senovės dienos“ yra buvusios lyg vartai, per kuriuos tautiniai to krašto šokamieji šokiai, pašokti kaimų šokėjų, išvesti į gausiai visuomenės užpildytas aikštes. Pakeltoji į praeitį užuolaida daug ką supažindino su Džukų krašto žmonių kūryba, daug kam parodytas kelias į gyviusius šokių šaltinius, kuriais daug kas senųjų šokių atkūrimo kely ir pasinaudojo.

„Senovės dienos“ buvo rengiamos ir kituose Lietuvos kraštuose. Tačiau apie jas nepavyko rasti ar gauti konkrečių duomenų.

Lietuvių tautinių šokių šventės vadovas. 1957 m.

Cleveland, OH, „Grandinėlės“ šokėjos, pasirodusios šokti „Kepurinė“ I Lietuvių tautinių šokių šventėje.

„Čiurlionio“ ansamblio šokėjai Vokietijoje šoka „Lenciūgelį“.

„Dainos” choro sukaktis

DALIA AUGŪNIENĖ

Argi galime įsivaizduoti lietuvių be liaudies dainų? Tikrai ne, tad nenuostabu, jog 1984 m. Irena Manomaitienė, išėjusi į pensiją, iš Bostono su vyru inž. Eugenijumi, persikėlė į pietų Floridą, į Juno Beach, sukūrė keletą lietuvišką dainą mylinčių lietuvačių ir įsteigė lietuvišką moterų dainos vienetą. Tos pirmosios choristės buvo: Irena Baltūnienė, Elena Damijonaitienė, Bronė Jucienė, Vanda Urbonienė, Eleonora Ščiukienė ir Rimgaile Zotovienė. Prie jų už pusmetio prisijungė ir Dalia Augūnienė, vėliau dar pora moterų.

Šis moterų dainos būrelis apylinkės ir pietų Floridos lietuvių buvo entuziastingai sutiktas, kviečiamas dainuoti įvairiose renginiuose Juno Beach, o vėliau jau ir Miami lietuvių klube.

1986 m., kun V. Pikturnos paraginti, prisijungė ir vyrai, Lietuviškos dainos mylėtojų būrelis virto „Dainos” choru. Pietų Floridos lietuviams tai buvo svarbus kultūrinis įvykis, nes choras giedodavo per lietuviškas šv. Mišias, minėjimus bei kitus renginius, tuo praturtindamas lietuvių kultūrinį gyvenimą.

„Dainos” choro narių skaičius vis didėjo ir per dešimt metų „Dainos” choro sukakties koncertą jau dainavo 24 dainininkai. Chorisčių skaičius metų bėgyje keisdavosi, tačiau ir šiandien choras turi 24 narius. Labai malonu, kad paskutiniaisiais metais „Dainos” choro sąstatą yra įsijungę ir trečios bangos lietuviai.

„Dainos” choro širdis buvo jo vadovė Irena Manomaitienė, kuri parinkdavo dainas ir giesmes, padaugindavo tekstus, ieškodavo patalpų choro repeticijoms. Repeticijos iš pradžių vykdavo privačiuose namuose pas Ireną Manomaitienę, Apolonią Staškūnienę, Bronę Jucienę, Eleonorą Ščiukienę, Rimgaile Zotovienę.

Didėjant choristų skaičiui, teko ieškoti erdvesnių patalpų. Buvo gauta St. Paul of the Cross bažnyčioje kavinė, vėliau choras perėjo į Juno Beach Me-

todistų bažnyčios patalpas, kur ir šiandien vyksta repeticijos.

Dalis „Dainos” choro dalyvių gyvena Palm Beach apylinkėje, tačiau kiti atvyksta iš tolimesnių vietovių, kaip Port St. Lucie, Boca Raton, Fort Lauderdale. Irena Manomaitienė mokėjo patraukti į chorą vis daugiau žmonių. Jinai per repeticijas visuomet buvo taktiška, su humoru paskatindavo, paragindavo, pataisydavo. „Dainos” choristai ilginiui pasidarė kaip viena didelė šeima, per pertraukas repeticijų metu turėjo progą pabendrauti, švėsdavo dalyvių gimtadienius.

„Dainos” choras giedodavo per lietuviškas šv. Mišias, atsirado pakvietimų koncertuoti ne tik Palm Beach apylinkėje, bet ir Miami, Fort Lauderdale, Vero Beach ir vakarinėje pusėje St. Petersburg. Be pasirodymų lietuviuose renginiuose Juno Beach, o vėliau jau ir Miami lietuvių klube.

„Dainos” choras, prieš 20 m. pradėjęs savo muzikinę veiklą, suteikia daug dvasinės atgaivos ne tik Florida valstijos telkiniu lietuviams, bet ir kitataučiams

Ruošiantis vis naujiems pasirodymams, didėjo ir „Dainos” choro repertuaro kraitis. Per dvidešimt metų „Dainos” choras yra paruošęs apie 40 giesmių per 90 liaudies ir lietuvių bei amerikiečių kompozitorių dainų. „Dainos” choro repertuare yra daugiausia dainos chorui, tačiau per kai kuriuos pasirodymus solo dainuodavo Ona Šalčiūnienė, duetus kartu su Bronė Jucienė. Kartais dainuodavo ir vyrų kvartetai ar oktetai.

Laikas bėgo ir „Dainos” choras šventė penkerių, vėliau ir dešimties metų sukaktį. 1999 m. buvo švenčiama 15 metų sukaktis. Ta proga suruoštas „Dainos” choro koncertas. Po paskutinės choro atlikto dainos, choro įsteigėja ir vadovė, atsisukusi į publiką, padėkojo choristams už kartu atliktą darbą ir, visų nustebimui, pasakė „išeinanti į pensiją”. „Dainos” choristams ir visiems apylinkės lietuviams tai buvo didžiulis smgis. Nepaisant choristų ir apylinkės

lietuvių prašymų, Irena Manomaitienė nepakeitė savo nuomonės ir „Dainos” chorui teko ieškoti kito vadovo.

Kurį laiką „Dainos” chorui vadovavo Vytautas Daugirdas, tačiau dėl sveikatos jam teko iš vadovo pareigų pasitraukti. „Dainos” choro vadovo pareigas perėmė, neseniai iš Lietuvos atvykęs choro narys muz. Jonas Samoška. Jis „Dainos” chorui vadovavo iki 2003 m. rudens. Jam pasitraukus, „Dainos” choro vadovavimą perėmė jauna, iš Lietuvos atvykusi, muzikė Renata Armalaitė.

Prie choro veikia ir valdyba, kurią šiuo metu sudaro: pirmininkas – Vincas Šalčiūnas, sekretorė – Dalia Augūnienė, izdininkas – Vytautas Kulpa.

2004 m. „Dainos” chorui švenčiant dvidešimties metų sukaktį, Palm Beach Lietuvių Bendruomenės apylinkės valdyba, įvertindama „Dainos” choro įnašą į pietų Floridos lietuvių kultūrinį gyvenimą, nutarė

„Dainos” choras 2000 metais. Kairėje — muz. Liudas Stukas; antrasis iš dešinės choro vadovas muz. Jonas Samoška.

(muz. A. Budriūno) ir „Ta mūsų seselė” (muz. St. Šimkaus). Po to choro vadovė Renata Armalaitė padainavo „Viespaties leliją” (muz. Jautkaitės).

LB Palm Beach apyl. pirm. Kęstutis Miklas pasveikino „Dainos” chorą, švenčiantį 20 metų sukaktį, linkėjo ir toliau dainuoti, dalyvaui pietų Floridos kultūriniam gyvenime. Jis įteikė Palm Beach LB apylinkės padėkos ženklą „Dainos” choro įsteigėjai ir buvusiai vadovei Irenai Manomaitienei, taip pat ilgiausiai chore dainavusioms choristėms: Elenai Damijonaitienei, Rimgailei Zotovienei, Daliai Augūnienėi. JAV LB Kultūros tarybos žymenimis buvo apdovanoti, ilgą laiką įvairiuose lietuviškuose choruose dainavę, choristai: Česlava Aleksionienė – dainavusi 40 metų, Vincas Staknys – 59, Marijus Sodonis – 60, Vincas Šalčiūnas – 67 ir Ona Šalčiūnienė – 69 m. Žymenis įteikė JAV LB tarybos narė Dalia Augūnienė.

„Dainos” chorą sukakties proga raštu sveikino: JAV LB KV pirm. Vaiva Vėbraitė, JAV LB KT pirm. Marija Remienė, LB Floridos apygardos pirm. Algirdas Duda, LR garbės konsulas Stanley Balzekas Jr., LK muziejaus vl. pirm. Rimgaile Zotovienė, St. Peterburgo Lietuvių klubas, Daytona Beach choras „Sietynas”, Sunny Hills choras „Antroji jaunystė”. Žodžiu sveikino Lietuvos Dukterų pirm. Elena Krilavičienė. Buvo gautas sveikinimas „Dainos” chorui ir įsteigėjai-buvusiai vadovei Irenai Manomaitienei iš Kauno savivaldybės, kultūros skyriaus vedėjo Sigitos Šliažos.

Meninę programą tęsė mišrus „Dainos” choras. Pirmąją dainą „Už jūrų marių” (muz. K. Banaicio) dirigavo „Dainos” choro įsteigėja Irena Manomaitienė. Dainą baigus, nuaidėjo susirinkusių ovacijos, o Elena Damijonaitienė choristų vardu įteikė dovaną, gintarinį menišką papuošalą, sukurta choristės Giedrės Kulpienės. Po to skambėjo dainos: „Ko lindi putinelė” (muz. J. Naujalia), „Vakarinė daina” (muz. St. Šimkaus), „Mergužėlė, lelijė” (muz. J. Bendoraius), „Kur giria žaliuoja” (muz. Gudavičiaus) ir „Vergų daina” iš operos Nabucco (muz. G. Verdi). „Dainos” choristų bosų sekcijoje dainavo ir buvęs choro vadovas muz. Jonas Samoška. Chorui akompanavo muz. Liudas Stukas.

Programa užbaigta, choro vadovei Renatai Armalaitėi pakvietus susirinkusius kartu su chorą dainuoti „Lietuva brangi”.

Visas „Dainos” choro pagerbimas – koncertas praėjo labai smagiai ir pietų Floridos lietuvių tikisi, kad „Dainos” choras toliau dalyvaus lietuviškame gyvenime, giedos per lietuviškas šv. Mišias, savo dainomis puoš renginius. Prie koncerto – pagerbimo ruošs daug prisidėjo ir choro valdyba, ypač Vytautas Kulpa ir Vincas Šalčiūnas kompiuteriu išspausdino programą, paruošė scenos papuošimą.

Vienas pirmųjų „Dainos” moterų vieneto pasirodymų Miami lietuvių klube 1985 m. Dešinėje — choro įsteigėja ir vadovė Irena Manomaitienė.

Santaros-Šviesos Federacijos 51-asis suvažiavimas

Šių metų rugsėjo 9–12 d. Pasaulio lietuvių centre, Lemont, IL. Pradžią – rugsėjo 9 d., ketvirtadienį, 3 val. popiet.

Programos dalyviai:

Ketvirtadienio programą pradės PLB Lituanistikos katedros Illinois universitete Čikagoje magistrantė Daiva Litvinskaitė paskaita „Sotus vilkas ar sveika avelė: lietuvių literatūros istorijos užsieniečiams”.

Vygandas Šiurkus skaitys pranešimą „Lietuva tarp baimės ir atvirumo”.

Jane Tumas, profesorė, Komunikacijos ir žurnalistikos katedros vedėja Hollins kolegijoje, kalbės tema „Crossing Borders”.

Penktadienio rytinė programa prasidės Artūro Petronio pranešimu „Kodėl neįvyko genetinės revoliucijos medicinoje?” Harvardo medicinos profesorius Edvardas Kaminskas, Yale universiteto profesorius Rimas Vaišnys ir Artūras Petronis kalbės medicinos temomis. Da-

lia Cidzikaitė, PLB Lituanistikos katedros doktorantė, kalbės apie Kitą lietuvių prozę.

Viva Bartkutė (pranešimo tema bus paskelbta vėliau).

Penktadienio vakarą užbaigs filmo apie Kalifornijos universiteto profesorę, žymią antropologę ir archeologę Mariją Gimbutienę peržiūra. Filmą pristatys Algis Mickūnas.

PLB Lituanistikos katedros magistrantė E. Novickas skaitys pranešimą apie Ričardą Gavelį – „Delving the Nightmare of Ričardas Gavelis Vilniaus pokeris”.

Šeštadienio rytinę programą atidarys Neringa Klumbytė paskaita „Dabarties istorijos paraščių žmonės: atsiminimai apie sovietmetį ir kasdienybės patirtys kaimo bendrovėse”. Tema „Terror and Dream were my Father and Mother: Representing the Holocaust in Czech and Slovak Literature and Film” kalbės Slavų ir baltų kalbų ir literatūros departamen-

to Illinois universitete Čikagoje vedėjas prof. Alfred Thomas.

Giedrius Subačius, PLB Lituanistikos katedros profesorius, skaitys pranešimą skirtą 100-osioms spaudos lotyniškais rašmenimis atgavimo metinėms. Gintautas Mazeikis, profesorius iš Šiaulių universiteto, aptars Lietuvos socialines realijas paskaitoje „Socialinės vilties dinamika”.

Vakarinėje dalyje lauks naujų knygų pristatymas ir literatūros vakaras, kuriame dalyvaus Lina Ramona Vitkauskas, Laima Sruoginytė, Daiva Markelytė, Gita Lukauskaitė, Linas Umbrasas.

Sekmadienio ryte tema „Lietuvos prezidento funkcijos ir netolimos praeities problemos” kalbės Julius Šmulskystis, Zenonas Rekašius ir Horstas Žibas.

Kviečiame visus dalyvauti. Daugiau informacijos apie suvažiavimą galite gauti pas Mariją Paškevičienę, tel.: 630-852-3887. **MSP**

Paskirta Žemaitės premija

35-ąją Žemaitės literatūrinės premijos laureate tapo kaunietė poetė, prozininkė Violeta Šoblinskaitė. Kelmės rajono savivaldybės įsteigta premija rašytoja apdovanota už romaną *Vilkų marti*, kurį 2003 m. išleido savaitraščio *Nemunas* redakcija.

Iš Žemaitijos, Mažeikių, kilusi V. Šoblinskaitė šimt švęs aukštinį jubiliejų. Ji studijavo germanistiką Vilniaus universitete, dirbo Šiaulių spaudoje, vėliau – *Nemuno* žurnalo redakcijoje. Yra išleidusi poezijos knygas *Šaknų žiedai*, *Šešelio erkšketė*, *Stirnino metai*, *Basnirčia*, apysaką *Rudens dienos užkalbėjimas* ir kt.

Pasak vertintojų, romanas *Vilkų marti* yra pati gyviausia autorės knyga. Nors joje daug kalbama apie mirtį, bet ir apie šviesią mirtį, sugrįžimą į gam-

tą, amžinuosius pradus: žemę, vandenį, ugnį. V. Šoblinskaitės stilius vadinamas lengvai ironišku, kai kur buitisku, personažų portretai reljefiški.

Netrukus turėtų pasirodyti nauja poetės eilėraščių knyga *Obuoliai iš meilužių sodo*. V. Šoblinskaitė sako rašanti ir naują romaną *Skrybų kambarys*.

Pagal tradiciją, Žemaitės premija įteikiama birželio pradžioje, minint klasikinę gimtadienį. Nuo 1966 metų už prozos kūrinius kaimo tema skiriamą premiją yra pelnę rašytojai Juozas Baltušis, Raimundas Kašauskas, Juozas Aputis, Romualdas Granauskas, Mykolas Sluckis, Kazys Saja, Antanas Miškinis, Bronius Radzevičius, Vanda Juknaitė, Jolita Sklauskaitė, Vytautas Girdziuskas, net du kartus – Algi-

mantas Zurbas ir kt.

Kitamet Lietuva minės 160-ąsias rašytojos Žemaitės (Julijos Beniuševičiūtės-Žymantienės) gimimo metines. (Elta)

Violeta Šoblinskaitė.

„Dainos” choras 1996 m. Kairėje (priekyje) choro įsteigėja ir vadovė Irena Manomaitienė.

Dabartinė „Dainos” choro Juno Beach, FL, valdyba. Iš kairės: izd. Vytautas Kulpa, sekr. Dalia Augūnienė, choro vadovė muz. Renata Armalaitė, pirm. Vincas Šalčiūnas.